

Развитие на биологичното производство в България

1. Състояние на сектор биологично производство

През последните няколко години се наблюдава засилване на интереса към биологично производство в България, което се обуславя от нарастващото търсене на биологична продукция в световен мащаб. Основна част от продукцията се изнася, като българските биологични продукти намират добър прием на европейския и световен пазар.

Към края на 2011 г. общият брой на регистрираните в Министерство на земеделието и храните биологични производители, преработватели и търговци е 1 054, с близо 30% повече спрямо предходната година. След повече от двойно увеличение през 2010 г., продължават да нарастват и площите, обхванати от системата на контрол на биологично производство, достигайки до 26 622 ха през 2011 г.

Табл. 1 Брой оператори (производители, преработватели, търговци) и площи в биологичното производство

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Брой оператори в биологичното производство	214	339	311	476	820	1 054
Общо култивирани площи (ха)	4 691	13 646	12 738	8 163	20 320	20 618
Постоянни ливади и пасища (ха)	-	-	2 486	1 843	3 611	4 491
Свободна земя/угар (ха)	1 261	1 578	1 438	1 783	1 716	1 513
Всичко площи в система на контрол (в преход и преминали прехода) (ха)	5 952	15 224	16 662	11 789	25 647	26 622
Диворастящи култури* (ха)	118 243	397 354	489 083	401 425	546 195	543 655

*Диворастящите култури – гъби, билки и горски плодове се събират от сертифицирани екологично чисти райони, но площите не са култивирани и не се включват в графа „Всичко площи в система на контрол“

Източник: МЗХ, въз основа на данни от годишните доклади на контролиращите лица на биологичното производство

Фиг. 1

От растениевъдното направление на биологичното производство най-предпочитани от производителите са зърнено-житните култури, техническите култури и трайните насаждения.

Табл. 2 Площи на земеделски култури, отглеждани по биологичен начин

Вид култури	Площи в преходен период (ха)	Площи, преминали прехода (ха)	Обща площ (ха)	
	2011 г.	2011 г.	2010 г.	2011 г.
Зърнено-житни култури, вкл. ориз	4 980	1 541	5 339	6 521
Технически култури - общо	3 350	2 495	4 913	5 845
<i>в това число маслодайна роза (Rosa damascene)</i>	516	329		845
Пресни зеленчуци, пъпеши, ягоди, култивирани гъби (общо)	467	203	428	670
Трайни насаждения	5 087	1 356	5 795	6 443
Постоянни ливади и пасища	1 519	2 972	3 611	4 491
Фуражни култури от обработваеми земи (Култури за зелено)	771	225	3 786	996
<i>в това число люцерна</i>	649	73		722
Угар	1 057	456	1 716	1 513

Всичко площи*	17 294.6	9 327.5	25 648	26 622
Диворастящи култури	22 600	521 055	546 195	543 655

* Включва и площи, които не са представени в таблицата

Източник: МЗХ, въз основа на данни от годишните доклади на контролиращите лица на биологичното производство

През 2011 г. площите, заети със зърнено-житни култури бележат ръст, спрямо предходната година - 6 521 ха. Отглеждат се основно пшеница, царевица, ечемик и ръж. Площите с ръж се увеличават два пъти и половина спрямо предходната година. Сериозно увеличение се наблюдава и при площите с царевица.

При площите, заети с технически култури също се отчита нарастване през 2011 г.

При повечето групи култури се наблюдава увеличение на размера на площите през 2011 година, в сравнение с 2010 година. Площите, заети с фуражни култури от обработваеми земи (Култури за зелено) бележат най-голям спад през 2011 г.

През 2011 г. площите, заети с трайни насаждения, отглеждани по биологичен начин нарастват с 11% спрямо 2010 г. - 6 443 ха, през 2011 г. Особено голям е интересът към групата на орехоплодните видове - орехи, лешници, бадеми и кестени. Увеличават се и площите с насаждения от ябълки, сливи и кайсии, регистрирани в система на контрол през 2011 г. В същото време, през 2011 г. се отчита намаление на площите с череша, регистрирани в система на контрол.

Площите, заети със зеленчуци, отглеждани по биологичен начин през 2011 г. са в размер на 670 ха – с около 240 ха повече спрямо 2010 г. Увеличението се дължи на факта, че за първи път в системата на контрол са включени около 292 ха с артишок. Площите с домати и краставици се запазват, а тези с дини и пъпеши през 2011 г. намаляват.

През 2011 г. постоянните ливади и пасища в система на контрол нарастват с около 880 ха спрямо предходната година, докато свободната земя (угар) намалява с около 200 ха.

За първи път в система на контрол през 2011 г. са включени и насаждения от маслини. Включването на култури, нетипични за нашата страна, показва ясното желание и усилията на биологичните производители да разнообразят видовете култури, които отглеждат.

През последните две години сертифицираните екологично чисти площи, от които се събират диворастящи плодове, билки и гъби са в размер на над 540 хил. ха.

В биологичното животновъдство също се наблюдава положителна тенденция.

През 2011 г. броят на говедата, отглеждани по биологичен начин, нараства

над два пъти и половина спрямо предходната година до 976, като за първи път у нас е регистрирана и биоферма с 200 бизона.

Броят на пчелните семейства се увеличава от близо 46 000 на почти 59 000, което е с около 27% повече регистрирани в системата на контрол, в сравнение с 2010 г. Предпоставка за това увеличение е добрият прием на биологично произведения пчелен мед на европейския пазар.

През 2011 г. в страната вече се отглеждат общо над 10 хил. броя овце и кози, като броят на козите, отглеждани по биологичен начин, нараства с над 20% спрямо предходната година. Има проявен интерес за стартиране на биологично птицевъдство.

Табл. 3 Брой животни, отглеждани по биологичен начин

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Говеда	329	395	470	272	364	976
Овце	1 054	1 690	2 471	5 831	6 698	6 648
Кози	131	1 058	1 624	2 732	2 773	3 397
Пчелни семейства	33 981	35 747	44 861	41 089	46 429	58 855

Източник: МЗХ, въз основа на данни от годишните доклади на контролиращите лица на биологичното производство

Фиг. 2

В следствие на по-големия брой говеда, отглеждани по биологичен начин, през 2011 г. нараства производството на биологично сирене и кисело мляко.

В резултат на нарастването на броя на пчелните семейства, с 14% е увеличено и количеството на произведения по биологичен начин пчелен мед, спрямо предходната година. България е традиционен производител на различни видове биологично сертифициран пчелен мед с отлични качествени показатели, като голяма част от продукцията се изнася на световния пазар.

Табл. 4 Продукти от животински произход, произведени по биологичен начин

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Бяло саламурено сирене (тона)	-	8	217	207	118	144
Кисело мляко (тона)	-	62	101	82	74	194
Пчелен мед (тона)	680	998	1 679	1 579	1 108	1 263

Източник: МЗХ, въз основа на данни от годишните доклади на контролиращите лица на биологичното производство

Фиг. 3

2. Финансово подпомагане на биологичното производство

Финансовото подпомагане на биологичното производство в страната се осъществява главно със средства по някои от мерките от Програмата за развитие на селските райони 2007-2013 г. (ПРСР), което е стимул за развитие на сектора.

По **мярка 214 „Агроекологични плащания“**, подмярка „Биологично земеделие“, направления „Биологично растениевъдство“ и „Биологично пчеларство“, кандидатстват голяма част от българските биологични производители в период на преход и преминали периода на преход. С официално одобреното шесто изменение на ПРСР са приети нови по-високи нива на компенсаторните плащания за биологичните производители, което ще бъде допълнителен стимул за увеличаване на произведените по биологичен начин продукти.

По **Мярка 121 „Модернизирани земеделски стопанства“** е определен гарантиран бюджет за инвестиции в специални съоръжения и механизация, сгради, друга недвижима собственост, включително трайни насаждения и съответно оборудване, необходими за преминаване на стопанството към биологично производство.

С **Мярка 142 „Създаване на организации на производители“** се подпомага създаването на организации на производители на биологично произведени продукти.

По **Мярка 111 „Професионално обучение, информационни дейности и разпространение на научни знания“** се финансира провеждането на информационни дейности и обучителни мероприятия за биологичните производители тясно свързани с тяхната дейност.

Развитието на биологичното производство в България е един от приоритетите на Министерство на земеделието и храните, като ще се работи в посока за запазване тенденцията на увеличаване на броя на биологичните оператори и размера на площите, както и нарастване на видовото разнообразие на отглежданите по биологичен начин култури и селскостопански животни. Популяризират се ползите от биологично произведените храни и продукти за човешкото здраве, както и биологичния метод на производство, като щадящ околната среда и запазващ природните ресурси.